

Asia: VN/6984/2021

Ehdotus kulttuurimatkailun kansallisen kehittämisen tiekartaksi

Lausunnonantajan lausunto

Mikä on näkemyksenne tiekartan tavoitteista ja toimenpiteistä yleisesti?

Tiekartta on selkeästi muotoiltu, napakka ja tarpeeksi yksityiskohtaisesti kohdennettu. Myös toimenpiteet ovat selkeitä.

Tiekartan visiossa (s. 22) olisi hyvä näkyä ilmastotavoitteiden lisäksi myös luonnon monimuotoisuus esimerkiksi lisäten se visiota selittävän tekstin ensimmäiseen virkkeeseen:

”Kulttuurimatkailu tuottaa kestäviä ratkaisuja. Kulttuurimatkailupalvelut tuotetaan yhteisissä verkostoissa tulevaisuuteen katsoen ja ilmastotavoitteet sekä luonnon monimuotoisuus tiedostaen.”

Ympäristöministeriö pitää hyvänä sitä, että kulttuurimatkailun päivitetystä määritelmässä ei rajoituta vain liiketoimintaan. Esimerkiksi Euroopan kulttuuriympäristöpäivien tunnettuuden lisääntyessä päivien tapahtumilla voisi olla runsaasti kulttuurimatkailullista merkitystä, vaikka päivien pääperiaatteisiin kuuluu tapahtumien tarjoaminen pääsymaksutta tai edullisella hinnalla. Lisäksi on hyvä, että kulttuurimatkailun kohderyhmänä huomioidaan myös muut palvelut sekä alueen ja lähialueen asukkaat. Tämä voi tukea aidosti kestävästä kehityksestä, toisin kuin ulkomaisen matkailun lisäämisen tavoite.

Mikä on näkemyksenne tiekartan tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Tiekartan tavoitteet ja toimenpiteet kytkeytyvät ympäristöhallinnon toimialalla yleisesti ilmastomuutokseen, luonnon monimuotoisuuteen ja rakennettuun ympäristöön sekä erityisesti luonnon virkistyskäyttöön, maisemiin ja kulttuuriympäristöihin.

Ympäristöministeriö pitää arvokkaana, että tiekartassa on muun muassa tunnistettu kulttuuriympäristön ja maisemien merkittävä rooli kulttuurimatkailussa sekä yhteys luontomatkailuun ja luonnon virkistyskäyttöön.

Kommenttinne luvusta 5.1

-

Kommenttinne luvusta 5.2

-

Kommenttinne luvusta 5.3

Hienoa, että luvun 5.3.1 viidennessä kohdassa on huomioitu valtakunnallisesti merkittävät kohteet kulttuurimatkailussa. Kyseisessä kohdassa voisi lisäksi mainita yleisemminkin rakennusperinnön ja maisemat, sillä myös muita kuin inventoinneissa mainittuja matkailun kannalta merkittäviä rakennetun ympäristön kohteita ja maisema-alueita on runsaasti.

Kommenttinne luvusta 5.4

Luvun 5.4.1 (s. 34) ensimmäisen toimenpiteen (Digitaalisuutta ja dataa hyödynnetään aiempaa laajemmin kulttuurimatkailupalvelujen tuottamisessa) toiseen ja kolmanteen kohtaan liittyen rajapintojen kehittämisen lisäksi on tärkeä edistää kulttuuritiedon ja kulttuuriympäristötiedon semanttista yhteentoimivuutta ja sopia alalle yhteisistä käsitteistä. Lisäksi rajapintojen kehittämistä tukisi yhteisistä tietomalleista ja koodistoista sopiminen, jotta tiedonsiirto palveluiden välillä helpottuu. Toimenpiteen toiseen kohtaan voisi lisätä myös tavoitteen tiedon laadun parantamisesta.

Kommenttinne luvusta 5.5

Hyvä, että luvussa 5.5.1 mainitaan erikseen Euroopan kulttuuriympäristöpäivät ja Euroopan neuvoston maisemayleissopimukseen liittyvät tapahtumat ja toimet, joiden merkitystä matkailun kannalta onkin hyvä tuoda nykyistä paremmin esille.

Kulttuurireittien kansallisessa kehittämisessä olisi hyvä integroida toiminta muihin vastaaviin, kuten esimerkiksi luonto- ja pyöräilyreittien kehittämiseen.

Millaisena näette oman organisaationne tai edustamanne tahon roolin tiekartan toimenpiteiden toteuttamisessa?

Ympäristöministeriö vastaa mm. luonnon virkistyskäytön sekä kulttuuriympäristö- ja maisema-alan kehittämisestä. YM osallistuu mielellään tiekartan toimeenpanoon oman hallinnonalansa tehtävissä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Miten arvioisitte tiekartan toimenpiteiden vastuuttamista? Ovatko kaikki keskeiset toteuttajat kunkin toimenpiteen osalta tunnistettu? Mahdolliset toimenpidekohtaiset ehdotuksenne toteuttajien lisäämiseksi tai poistamiseksi?

Tiekartan toimeenpanoon on liitteen 1 mukaan nimetty laaja joukko toimijoita. Tiekartassa jää kuitenkin avoimeksi, miten tiekartan toteutusta tullaan seuraamaan. Tiekartassa olisi hyvä konkreettisesti esittää, miten ja mitkä tahot seuraavat tiekartan toimeenpanoa ja toteutumista. Sen lisäksi, että OKM:n vahva rooli kulttuurialan vastuuministeriönä (luku 7) on mainittu, olisi hyvä jo tiekarttaa viimeisteltäessä nimetä seurantaan osallistuvat tahot ja määritellä, kuinka seuranta suoritetaan.

Onko tarkoitus esimerkiksi asettaa seurattavia mittareita? Mitä nämä mahdollisesti olisivat? Myöhemmin tilattavan seurantaselvityksen sijaan olisi hyvä miettiä toimenpiteiden seurattavuutta jo niiden asettamisen yhteydessä.

Mahdolliset muut tiekarttaehdotusta koskevat huomionne.

1. Tiekartan liitteessä 2 sivulla 56 on todettu kansalliseen julkiseen rahoitukseen liittyen:

”Luonnon virkistyskäytön ja matkailun palveluihin on vuosina 2014–2021 kohdennettu vuositasolla keskimäärin noin 4,5 miljoonaa euroa maa- ja metsätalousministeriön rahoitusta.” Tämä yksittäistieto poikkeaa kyseisen luvun muusta yleisemmästä tekstistä. Virkkeessä on kyse MMM:n perusrahoituksesta Metsähallituksen julkisten hallintotoimien toimintaan. Jos kyseinen tieto halutaan jättää tekstiin, olisi sitä hyvä täydentää vastaavalla tiedolla YM:n osalta.

Ympäristöministeriö on kohdentanut Metsähallituksen luontopalveluille luonnon virkistys- ja matkailukäyttöön vuositasolla noin 17-20 M€ ja vuonna 2020 36 M€. Nämä tiedot löytyvät julkaisusta: Julkinen tuki matkailuhankkeisiin ... TEM 2022:7, sivu 61,

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163803/TEM_2022_7.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Lisäksi, jos edellä mainittu tieto täydennyksineen jätetään tekstiin, olisi hyvä pohtia, kuuluisiko samaan yhteyteen lisätä myös Visit Finlandille osoitettu vastaava julkinen rahoitus. Olisi hyvä, että kyseisessä tiekartan liitteessä olisi yhtenäinen linja siitä, mitkä rahoitusinstrumentit ja käytetyt määrärahat mainitaan.

2. On hyvä, että tiekartassa tuodaan vahvasti esille yhteistyön merkitys kulttuurimatkailun kehittämisessä. Luvussa 1.2 sivulla 16 todetaan: "Kulttuurimatkailupalvelut tuotetaan yhdessä eri toimijoiden kesken." Virkkeen muotoilua voisi vielä miettiä, sillä kääntäen tämä voidaan tulkita siten, että yhden toimijan tuottamaa palvelua ei luettaisi kulttuurimatkailupalveluksi, mikä ei liene tarkoitus.

3. Ulkoilu ja luonnossa liikkuminen ovat osa suomalaista kulttuuria ja myös oleellinen osa matkailua. Kulttuurimatkailun ja luontomatkailun kytköksiä on tiekartassa jo tunnustettukin. Myös kulttuuriympäristöissä ja -maisemissa liikkumista ja tähän liittyviä harrastusmahdollisuuksia voitaisiin hyödyntää kulttuurimatkailussa.

Damski Juhani
Ympäristöministeriö

Mikkonen Tuija
Ympäristöministeriö - Rakennetun ympäristön osasto / Lähiympäristö ja
asuminen -yksikkö